

قانون برنامه پنجم

بخش نفت و گاز

ماده ۱۲۵-

الف - وزارت نفت مجاز است با ایجاد فضا و شرایط رقابتی، نسبت به صدور پروانه اکتشاف، توسعه و تولید موردنیاز برای بهره‌برداری از حداکثر ظرفیتها برای توسعه میدانهای نفت و گاز و افزایش تولید صیانت‌شده با حفظ ظرفیت تولید سال ۱۳۸۹ تا سقف تولید اضافه روزانه یک میلیون بشکه نفت خام و دوپست و پنجاه میلیون مترمکعب گاز طبیعی با اولویت میادین مشترک، با تأکید بر توسعه میدان گاز پارس جنوبی، پس از تصویب توجیه فنی و اقتصادی طرحها در شورای اقتصاد و درج در قوانین بودجه سنواتی و نیز مبادله موافقتنامه با معاونت با استفاده از روشهای زیر اقدام نماید:

۱- استفاده از انواع روشهای اکتشاف، توسعه، تولید در دوره زمانی معین در میادین

نفت و گاز

تبصره - شرایط اساسی این روشها با حفظ حق مالکیت و اعمال تصرفات مالکانه برای دولت در سال اول برنامه با پیشنهاد وزارت نفت تهیه و به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد.

۲- کارسازی انتشار اوراق مالی ریالی و ارزی در داخل و خارج از کشور با رعایت

قوانین و مقررات مربوط، بدون تضمین دولت

۳- استفاده از روش بیع متقابل با رعایت اصول و شرایط موضوع بند (ب) ماده (۱۴)

قانون برنامه چهارم توسعه

تبصره - وزارت نفت می‌تواند در طول برنامه نسبت به انعقاد قرارداد توسعه و تولید از کلیه میادین مشترک شناخته شده اقدام و تلاش لازم را به عمل آورد.

ب - دولت مکلف است بر مبنای سند چشم‌انداز بیست ساله کشور و سیاستهای

کلی نظام در بخش انرژی ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری و با پشتوانه کامل

کارشناسی «سند ملی راهبرد انرژی کشور» را به عنوان سند بالادستی بخش انرژی

برای یک دوره زمانی بیست و پنج ساله ظرف حداکثر شش ماه پس از تصویب قانون

برنامه تهیه و به تصویب مجلس شورای اسلامی برساند.

تبصره - وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظف هستند با همکاری سایر دستگاههای

اجرایی ذی‌ربط «برنامه اجرایی طرح جامع انرژی کشور» را ظرف دوازده ماه پس از تصویب

قانون سند ملی راهبرد انرژی کشور تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران برسانند.

ماده ۱۲۶- به وزارت نفت اجازه داده می‌شود به منظور شناسایی و اکتشاف هر چه

بیشتر منابع نفت و گاز در سراسر کشور و نیز انتقال و به کارگیری فناوریهای جدید در

عملیات اکتشافی، در کلیه مناطق کشور به استثناء استانهای خوزستان، بوشهر و

کهگیلویه و بویراحمد با تأکید بر مناطق دریایی و خشکی مشترک با همسایگان که

عملیات اکتشافی مربوط با خطرپذیری (ریسک) طرف قرارداد انجام و منجر به کشف میدان

قابل تولید تجاری شود، در قالب ارقام مذکور در ماده (۱۲۵) این قانون و در قالب

بودجه‌های سنواتی کل کشور و تصویب شورای اقتصاد و مبادله موافقتنامه با معاونت،

نسبت به عقد قراردادهای بیع متقابل توأم برای اکتشاف و توسعه میادین جدید از طریق

برگزاری مناقصات اقدام و طرف قرارداد را مطابق ضوابط قانونی انتخاب نماید. هزینه‌های

اکتشافی اعم از مستقیم و غیرمستقیم در قالب قرارداد منعقد شده مذکور منظور و به همراه

هزینه‌های توسعه از محل فروش محصولات تولیدی همان میدان بازپرداخت خواهد شد. مجوزهای صادره دارای زمان محدود بوده و در هر مورد توسط وزارت نفت تعیین شده و یک بار نیز قابل تمدید می‌باشد. در صورتی که در پایان مرحله اکتشاف، میدان تجاری در هیچ نقطه‌ای از منطقه کشف نشده باشد، قرارداد خاتمه می‌یابد و طرف قرارداد حق مطالبه هیچ‌گونه وجهی را نخواهد داشت.

ماده ۱۲۷- به وزارت نفت اجازه داده می‌شود در چهارچوب بودجه سنواتی از محل منابع داخلی شرکت‌های تابعه و منابع خارجی ترجیحاً با مشارکت بخش‌های خصوصی و تعاونی پس از تأیید شورای اقتصاد نسبت به تکمیل دو پالایشگاه میعانات گازی « ستاره خلیج فارس» و « فارس» با ظرفیت اسمی به ترتیب ۳۶۰ هزار و ۱۲۰ هزار بشکه به صورت سرمایه‌گذاری و یا تسهیلات در قالب وجوه اداره شده اقدام نماید. تا اتمام پروژه‌های موضوع این ماده و بهره‌برداری از آنها استفاده از روش‌های تهاثری برای خرید و فروش فرآورده‌های مورد نیاز با تصویب شورای اقتصاد در موارد ضروری مجاز است. تهاثر نفت خام و میعانات گازی از شمول این حکم مستثنی است. دولت مکلف است حداکثر یک سال پس از راه‌اندازی آنها برای واگذاری سهام خود در چهارچوب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی اقدامات لازم را به عمل آورد.

ماده ۱۲۸- به وزارت نفت اجازه داده می‌شود از محل منابع داخلی شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران نسبت به اعطاء تسهیلات در قالب وجوه اداره شده برای سرمایه‌گذاری بخش‌های خصوصی و تعاونی در طرح‌های تکمیل پالایشگاه‌های موجود شامل بهینه‌سازی و بنزین‌سازی با تصویب شورای اقتصاد، اقدام نماید.

ماده ۱۲۹- وزارت نفت موظف است:

- الف - در راستای اعمال حق حاکمیت و مالکیت بر منابع نفت و گاز و انجام وظایف قانونی خود ضمن ایجاد مدیریت اکتشاف، توسعه و تولید و با تجهیز پست‌های سازمانی، نسبت به به‌کارگیری نیروهای متخصص لازم از طریق انتقال نیروی انسانی موجود برای انجام وظایف مندرج در این قانون و قوانین مرتبط اقدام نماید.
- ب - برای فعالیتهای اکتشاف، توسعه، استخراج و تولید نفت و گاز توسط شرکت‌های تابعه وزارت نفت و شرکت‌های صاحب صلاحیت، با اتخاذ ضوابط تولید صیانتی، پروانه بهره‌برداری بدون حق مالکیت نسبت به نفت و گاز تولیدی صادر و براساس طرح مصوب، بر عملیات اکتشاف، توسعه و تولید شرکت‌های فوق‌الذکر از نظر مقدار تولید و صیانت مخزن و معیارهای سلامتی - ایمنی و زیست محیطی نظارت نماید.
- ج - سامانه یکپارچه کنترل و اندازه‌گیری میزان تولید، فرآورش، انتقال، پالایش، توزیع و صادرات نفت خام و گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی را حداکثر تا پایان سال دوم برنامه ایجاد و راه‌اندازی نماید.

د - به منظور افزایش و ارتقاء توان علمی، فناوری و نوآوری در صنعت نفت معادل یک درصد (۱٪) از اعتبارات طرح‌های توسعه‌ای سالانه شرکت‌های تابعه را در طول برنامه، جهت ایجاد ظرفیت (پتانسیل) جذب، توسعه فناوریهای اولویت‌دار نفت، گاز و پتروشیمی و به‌کارگیری آنها در صنایع مرتبط و ارتقاء فناوریهای موجود و بومی‌سازی آنها و کاهش شدت انرژی ضمن مبادله موافقتنامه با معاونت اختصاص دهد و گزارش عملکرد این بند را سالانه به کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

ماده ۱۳۰- به منظور افزایش ضریب بازیافت مخازن کشور در طول برنامه به میزان یک درصد (۱٪)، وزارت نفت موظف است طی سال اول برنامه، برنامه جامع صیانتی و ازدیاد برداشت از مخازن هیدروکربوری را با رعایت اولویت‌بندی مخازن به تفکیک نواحی خشکی و مناطق دریایی تهیه و برای حسن اجرای آن اقدامات لازم را به عمل آورد.

ماده ۱۳۱- وزارت نفت مکلف است به منظور افزایش خدمات سوخت‌رسانی

به‌کشتیها (بانکرینگ) و خدمات جانبی در خلیج فارس و دریای عمان به میزان سالانه حداقل بیست درصد (۲۰٪) از طریق بخش غیردولتی، طرح جامع مربوط را تدوین و اجراء نماید. وزارت نفت مجاز است حمایت لازم را از بخش غیردولتی در این زمینه به‌عمل آورد.

ماده ۱۲۲۵- دولت دو درصد (۲٪) از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی را به ترتیب یک‌سوم به استانهای نفت‌خیز و گازخیز و دوسوم به شهرستانها و مناطق کمترتوسعه یافته جهت اجرای برنامه‌های عمرانی در قالب بودجه‌های سنواتی اختصاص دهد.

برنامه چهارم

ماده ۱۴:

الف) دولت موظف است طرحهای بیع متقابل دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون و همچنین مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و بانکها را در لوایح بودجه سالیانه پیش‌بینی و به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ب) به منظور افزایش ظرفیت تولید نفت و حفظ و ارتقای سهمیه ایران در تولید اوپک، تشویق و حمایت از جذب سرمایه‌ها و منابع خارجی در فعالیتهای بالادستی نفت و گاز به ویژه در میادین مشترک و طرحهای اکتشافی کشور، اطمینان از حفظ و صیانت هر چه بیشتر با افزایش ضریب بازیافت از مخازن نفت و گاز کشور، انتقال و به‌کارگیری فن‌آوریهای جدید در توسعه و بهره‌برداری از میادین نفتی و گازی و امکان استفاده از روشهای مختلف قراردادی بین‌المللی، به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود تا سقف تولید اضافی مندرج در بند «ج» این ماده نسبت به انعقاد قراردادهای اکتشاف و توسعه میدانها با تأمین منابع مالی با طرفهای خارجی یا شرکتهای صاحب صلاحیت داخلی، متناسب با شرایط هر میدان با رعایت اصول و شرایط ذیل اقدام نماید:

1- حفظ حاکمیت و اعمال تصرفات مالکانه دولت، بر منابع نفت و گاز کشور.

2- عدم تضمین بازگشت تعهدات ایجاد شده توسط دولت، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و بانکهای دولتی.

3- منوط کردن بازپرداخت اصل سرمایه، حق‌الزحمه و یا سود، ریسک و هزینه‌های تأمین منابع مالی و سایر هزینه‌های جنبی ایجاد شده جهت اجرای طرح از طریق تخصیص بخشی از محصولات میدان و یا عواید آن، بر پایه قیمت روز فروش محصول.

4- پذیرش خطرات و ریسک عدم دستیابی به اهداف مورد نظر قراردادی، غیراقتصادی بودن میدان و یا ناکافی بودن محصول میدان برای استهلاك تعهدات مالی ایجاد شده توسط طرف قرارداد.

5- تعیین نرخ بازگشت سرمایه‌گذاری برای طرف قرارداد، متناسب با شرایط هر طرح و با رعایت ایجاد انگیزه برای بکارگیری روشهای بهینه در اکتشاف، توسعه و بهره‌برداری.

6- تضمین برداشت صیانتی از مخازن نفت و گاز در طول دوره قرارداد.

7- حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور (بر اساس «قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات بمنظور صدور خدمات مصوب.» (۱۲/۱۲/۱۳۷۵)

8- رعایت مقررات و ملاحظات زیست محیطی.

ج) به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود، برای توسعه میدانهای نفت و گاز تا سقف تولید اصلاح اضافی، روزانه یک میلیون بشکه نفت خام و دوپست و پنجاه میلیون متر مکعب گاز طبیعی، با اولویت میادین مشترک، پس از تصویب توجیه فنی و اقتصادی

طرحها در شوراي اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ريزي کشور اقدام نماید و بازپرداخت تعهدات ایجاد شده را در هر يك از طرحهاي نفتي و گازي، صرفاً از محل توليدات اضافي همان طرح و در مورد طرحهاي گازي از محل توليدات اضافي همان طرح (منابع داخلي شرکت ملي نفت ايران) انجام دهد.

د) به شرکت ملي نفت ايران اجازه داده مي‌شود به منظور جمع‌آوري گازهاي همراه و تزريق گاز، نوسازي و بهينه‌سازي تاسيسات نفتي، تبديل گاز طبيعي به فرآورده‌هاي مایع (DME, GTL, LNG, ...) تاسيسات پالایش و بهينه‌سازي مصرف سوخت شامل طرحهاي توسعه گاز رساني نسبت به اجرائي طرحهاي مربوطه پس از تصویب توجیه فني-اقتصادي طرحها در شوراي اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ريزي کشور اقدام نماید و بازپرداخت تعهدات ایجاد شده را از محل درآمد اضافي همان طرحها (منابع داخلي شرکت ملي نفت ايران) انجام دهد.

ه) به منظور شناسايي و اکتشاف هر چه بیشتر منابع نفت و گاز در سراسر کشور و نیز انتقال و به کارگيري فن‌آوريهاي جديد در عمليات اکتشافي در کليه مناطق کشور (به استثنای استانهاي خوزستان، بوشهر و کهکيلوبه و بویر احمد) که عمليات اکتشافي مربوط به ريسک پيمانکار انجام و منجر به کشف ميدان قابل توليد تجاري شود، به دولت اجازه داده مي‌شود در قالب ارقام مذکور در بند «ج» اين ماده و پس از تصویب عناوين طرحها و پروژه‌ها در بودجه‌هاي سنواتي توسط مجلس شوراي اسلامي و تصویب شوراي اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ريزي کشور نسبت به عقد قراردادهاي بيع متقابل توأم براي اکتشاف و استخراج از طريق برگزاري مناقصات اقدام و پيمانکار را مطابق ضوابط قانوني انتخاب نماید. هزینه‌هاي اکتشافي (مستقیم و غیرمستقیم) در قالب قرارداد منعقدۀ مذکور منظور و به همراه هزینه‌هاي توسعه از محل فروش محصولات توليدي همان ميدان باز پرداخت خواهد شد. مجوزهاي صادره، داراي زمان محدود بوده و در هر مورد توسط وزارت نفت تعيين شده و یکبار نیز قابل تمدید ميباشد.

در صورتي که در پايان مرحله اکتشاف، ميدان تجاري در هيچ نقطه‌اي از منطقه کشف نشده باشد، قرارداد خاتمه خواهد يافت و طرف قرارداد حق مطالبه هيچگونه وجهي را نخواهد داشت.

و) آيين‌نامه اجرائي اين ماده با پيشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ريزي کشور، وزارت امور اقتصادي و دارائي، وزارت نفت و بانک مرکزی جمهوري اسلامي ايران به تصویب هيأت وزيران خواهد رسيد.

آيين‌نامه اجرائي

ماده (۱۴) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي جمهوري اسلامي ايران

شماره : ۱۹۲۵۶. ۳۳۰۲۲ هـ

تاریخ : ۱۳۸۴.۰۴.۱۲

سازمان مدیریت و برنامه‌ريزي کشور - بانک مرکزی جمهوري اسلامي ايران
وزارت نفت - وزارت امور اقتصادي و دارائي

هيأت وزيران در جلسه مورخ ۱۳۸۴.۳.۴ بنا به پيشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ريزي کشور، بانک مرکزی جمهوري اسلامي ايران، وزارت امور اقتصادي و دارائي و وزارت نفت

و به استناد بند (و) ماده (۱۴) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳ -، آیین‌نامه اجرایی ماده یادشده را به شرح زیر تصویب نمود:

"آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۴) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران"

ماده ۱- تعریف اصطلاحات مندرج در این آیین‌نامه به شرح زیر است:

الف - قانون برنامه:

قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.

ب - سازمان:

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

ج - شرکت:

شرکت ملی نفت ایران.

د - قانون حداکثر:

قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات - مصوب ۱۳۷۵ -.

ماده ۲- دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۶۰) قانون برنامه و همچنین مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی و بانکها مکلفند طرحهای بیع متقابل مورد نظر خود را (شامل عناوین طرحها و پروژه‌های موضوع بند "ه" ماده (۱۴) قانون برنامه) برای یک بار در طول برنامه جهت درج در لوایح بودجه سالانه به سازمان ارایه نمایند.

تبصره - موثر شدن قرار داد هر طرح بیع متقابل موضوع بند "الف" ماده (۱۴) قانون برنامه منوط به ذکر عنوان طرح در قانون بودجه می‌باشد.

ماده ۳- شرکت مکلف است گزارش توجیه فنی و اقتصادی هر یک از طرحهای موضوع ماده (۱۴) قانون برنامه را جهت بررسی و تصویب به شورای اقتصاد ارایه نماید.

ماده ۴- بازپرداخت تعهدات ایجاد شده در اجرای طرحهای نفتی و گازی موضوع بند "ج" ماده (۱۴) قانون برنامه در هر یک از طرحهای نفتی و گازی، صرفاً از محل تولیدات اضافی همان طرح و در مورد طرحهای گازی از محل تولیدات اضافی همان طرح (منابع داخلی شرکت) انجام می‌شود.

تبصره - در طرحهای نفتی و گازی موضوع بند "ج" ماده (۱۴) قانون برنامه در هر مورد بخشی (درصدی) از تولیدات اضافی طرح و یا عواید آن که در طول سالهای بازپرداخت تعهدات (بر پایه قیمت روز فروش محصول) و در سقف اقساط سالانه باید به طرف قرارداد اختصاص یابد، به پیشنهاد وزارت نفت توسط شورای اقتصاد تعیین می‌شود.

ماده ۵- بازپرداخت تعهدات ایجاد شده در مورد طرحهای موضوع بند "د" ماده (۱۴) قانون برنامه از محل درآمد اضافی همان طرحها (منابع داخلی شرکت) انجام می‌شود.

ماده ۶- در تنظیم و عقد قراردادهای مربوط به طرحهای موضوع بند "ج" ماده (۱۴) قانون برنامه باید اصول و شرایط مذکور در بند "ب" ماده (۱۴) قانون برنامه مراعات شود.

ماده ۷- در قراردادهایی که طبق بند "ب" ماده (۱۴) قانون با تأمین منابع مالی با شرکتهای خارجی منعقد می‌شود و نیز قراردادهایی که در همین موضوع با شرکتهای صاحب صلاحیت داخلی منعقد می‌شود، در اجرای قانون حداکثر، باید حداقل درصد ساخت داخل توسط شورای اقتصاد تعیین شود.

تبصره - ذکر حداقل درصد الزامی ساخت داخل مذکور در این ماده، در متن قرارداد منعقد شده بین شرکت و پیمانکار الزامی است.

ماده ۸- به علت نامشخص بودن هزینه‌های توسعه در قراردادهای توام اکتشاف و استخراج، شرکت‌تضمن رعایت شرایط و ضوابط قانونی مندرج در بند (ه) ماده (۱۴) قانون برنامه، در انتخاب پیمانکاران طرحها و پروژه‌های توام اکتشاف و استخراج پس از

احراز صلاحیت فنی شرکت کنندگان در مناقصه و پذیرش حداقل تعهدات اکتشافی مورد نظر کارفرما از سوی پیمانکاران باید پیشنهاد کمترین نرخ بازگشت سرمایه برای پیمانکار را ملاک و مبنای انتخاب پیمانکار قرار دهد.

تبصره ۱ - شرکت مکلف است در قرارداد اولیه با پیمانکار، شروع عملیات اجرایی توسعه میدان را شروط به تأیید برنامه توسعه اصلی (MDP) و مبلغ پیشنهادی توسعه نماید. لحاظ نمودن مفاد این ماده در متن قرارداد منعقد شده بین شرکت و پیمانکار الزامی است.

تبصره ۲ - در اینگونه قراردادها، هزینه‌های مستقیم و غیر مستقیم اکتشافی در قالب قراردادهای منعقدشده منظور و به همراه هزینه‌های توسعه میدان تجاری کشف شده از محل فروش محصولات تولیدی همان میدان بازپرداخت خواهد شد.

تبصره ۳ - در اجرای بند "ه" ماده (۱۴) قانون برنامه مجوز صادر شده برای اکتشاف در قالب قرارداد منعقد شده بین شرکت و طرف خارجی یا شرکت صاحب صلاحیت داخلی، دارای زمان محدود بوده که باید در قرارداد قید شود.

این زمان توسط وزارت نفت تعیین شده و برای یک بار نیز قابل تمدید می‌باشد. در صورتی که عملیات اکتشاف، به کشف میدان تجاری در منطقه مذکور در قرارداد منجر نشود، قرارداد خاتمه خواهد یافت و طرف قرارداد حق مطالبه هیچگونه وجهی را نخواهد داشت.

ماده ۹ - شرکت مکلف است با مراعات تبصره ماده (۲) قبل از موثر شدن قرارداد هر یک از طرح‌های موضوع این آیین‌نامه، نسبت به اخذ مجوز شورای اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان نیز اقدام نماید.

در مورد قراردادهای اکتشاف و توسعه، در صورت تجاری بودن میدان اکتشافی، سقف قرارداد اکتشاف و توسعه تعیین و موافقتنامه یا نظر سازمان اصلاح خواهد شد.

ماده ۱۰ - به لحاظ عدم تعهد نظام بانکی در تأمین وجوه و بازپرداخت اقساط در قراردادهای موضوع این آیین‌نامه، ضرورتی به ظهر نویسی و یا ثبت آماری اسناد نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یابانک‌های عامل نخواهد بود و وزارت نفت باید هماهنگی‌های لازم را با گمرک ایران برای ترخیص کالاهای مورد نیاز اجرای طرح‌های موضوع این آیین‌نامه به عمل آورد.

ماده ۱۱ - وزارت نفت مکلف است برای ثبت مبالغ مربوط به قراردادهای موضوع این آیین‌نامه در تراز تجاری کشور، اطلاعات لازم را به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران درمقاطع شش ماهه ارایه نماید.

محمدرضا عارف - معاون اول رییس‌جمهور